

Convenant Vertaalsector Nederland

VZV

Titia Meesters - Meesters Translations

Bijeenkomst Stichting Vertalersforum
21 november 2023

Even voorstellen

- **Titia Meesters**
- **Zelfstandig medisch vertaler sinds 2000; gespecialiseerd in farmaceutische vertalingen EN – NL sinds 2006**
- **Klanten: hoofdzakelijk (buitenlandse) vertaalbureaus, die opdrachten uitvoeren voor de farmaceutische industrie**
- **Betrokkenheid bij VZV:**
 - Lid sinds 2012
 - Bestuurslid van 2016 – 2022, waarvan de laatste 2 jaar voorzitter

Programma

- **Voorgeschiedenis: hoe en waarom**
- **Totstandkoming: de overleggroep, pijnpunten**
- **Resultaat: het Convenant**
- **Discussie: wat hebben vertalers eraan**

Voorgeschiedenis: hoe en waarom

- **De eerste aanzet:**
 - Najaarssymposium VZV, november 2018
 - Thema: Samenwerking tussen vertalers en vertaalbureaus
 - Vraag van Kees Engels of de VZV interesse had om mee te praten over de mogelijkheden om tot een convenant te komen
 - Kees Engels werkte bij LiveWords, had een klein vertaalbureau en vertaalde ook zelf. Hij was door de vertaalbureaus (VViN) gevraagd om de mogelijkheden om tot een convenant te komen te verkennen

Het begin

➤ **Standpunt VZV**

- Bedenkingen over het nut van een convenant voor vertalers en de invloed ervan op de handelswijze van bureaus
- Als er dan toch een convenant werd opgesteld, dan wilden we daar wel over meepraten

Wie pratten mee?

- **De opstellende partijen**
 - NGTV (vertalers)
 - SENSE (vertalers)
 - VZV (vertalers)
 - VViN (bureaus)
- **2 personen per partij plus een voorzitter, en een notulist/scribent (Anna Helmers)**

Overleg: oriënterende gesprekken

➤ Waarom is er behoefte aan een convenant?

- Uitleg VViN: de grote bureaus, die tegenwoordig de dienst uitmaken, zorgen ervoor dat vertaalbureaus een steeds slechtere naam krijgen. Goedwillende bureaus hebben daar last van. Zij zouden zich graag onderscheiden van de bureaus die zich niet fatsoenlijk gedragen en een convenant zou daarbij kunnen helpen. Een soort keurmerk dus voor fatsoenlijk werkende bureaus en vertalers.

Overleg: het vertrekpunt

➤ Waar te beginnen: het Hongaars Convenant

- Een bestaand convenant leek de meest logische start
- Praktische benadering: we gebruikten een door MT (DeepL) vanuit het Engels naar het NL vertaalde (en licht bewerkte) versie
- Vertalersorganisaties (en op sommige punten ook de bureaus) zagen veel problemen: *onevenwichtig, veel te veel vanuit de bureaus geschreven, rammelend, rommelig, tegenstrijdig, vaag, soms onzinnig*, enz. Ook veel te veel onnodige details.
- Alle partijen wilden een veel kortere, leesbaardere versie: meer hoofdlijnen, minder detail. Gebruiken als **leidraad** kon wel

Hongaars convenant

➤ Bezwaren - voorbeelden

- Te uitgebreid: een zeer gedetailleerde lijst definities van termen
- Te uitgebreid lange maar veel te vage verhandeling over 'kwaliteit'
- Te eenzijdig: professionele taken (gebruik CAT-tools, zorgen voor consistente vertalingen) worden 'geclaimd' door bureaus alsof vertalers die taken niet kunnen uitvoeren. Bureaus worden Translation Service Providers genoemd, vertalers zijn dat ook
- Te eenzijdig: uitgebreid ingaan op wat vertalers fout kunnen doen, maar nauwelijks iets over waar vertaalbureaus de mist in kunnen gaan
- Kwaliteitseisen: vaak te veel bemoeienis van een bureau met de werkwijze van de vertaler

Ontwikkeling van het Convenant

➤ 2019-2020:

- 6 bijeenkomsten voor het maken van een eerste versie
- Het Hongaarse convenant werd paragraaf voor paragraaf doorgenomen. Veel paragrafen werden verwijderd of aangepast. Lastige punten werden voorlopig geparkeerd en aan het eind besproken.
- Veel lange discussies over bijvoorbeeld: vierogenprincipe, redelijke eisen aan de kwaliteit, verband tussen kwaliteit en prijs, verantwoordelijkheden van vertaler en bureau, aansprakelijkheid, duidelijkheid over eisen aan fit-for-purpose-vertalingen, eventueel gebruik van MT, ...
- Vertaalbureaus bleken op een aantal punten verrassend begripvol en meegaand, maar zeer vasthoudend op andere punten waarop wij van mening verschilden (vierogenprincipe, uitbesteden van werk).

Eerste versie Convenant

➤ Zomer - najaar 2020:

Ter goedkeuring voorgelegd aan de leden van de verenigingen

- **VViN:** gaf goedkeuring
- **SENSE:** gaf goedkeuring
- **NGTV:**
De ALV gaf geen goedkeuring aan het Convenant. Men vond het nog steeds te eenzijdig en onevenwichtig. Er werd een commissie samengesteld die de gewenste aanpassingen zou formuleren die nodig zouden zijn voor eventuele latere goedkeuring.
- **VZV:**
De ALV gaf ook nog geen goedkeuring aan het Convenant – ook de VZV ging noodzakelijke aanpassingen formuleren

De tweede ronde

➤ Voorjaar 2021 – zomer 2022:

Bespreken van alle wensen voor aanpassingen in een nieuwe serie vergaderingen

- Nieuwe voorzitter, deels nieuwe vertegenwoordigers
- Bezwaren van NGTV en VZV werden punt voor punt doorgenomen
- VViN nu inschikkelijker op punten die eerder niet verder bespreekbaar waren
- Resultaat: een veel evenwichtiger Convenant waarin zeker niet alle, maar wel een flink aantal eerdere bezwaren waren weggenomen

Convenant versie 2

➤ Najaar 2022:

- De overleggroep is het eens over de nieuwe versie
- De leden van alle opstellende verenigingen keuren het document goed
- Op 1 november wordt het Convenant door alle partijen ondertekend

© Titia Meesters - Meesters Translations
t.meesters@meestra.nl

13

1 nov 2022: ondertekening Convenant

Annemarie Avezaat
VZV

Paula Kager
NGTV

Eveline van Sandick
VVIN

Sally Hill
SENSE

© Titia Meesters - Meesters Translations
t.meesters@meestra.nl

14

Convenant Vertaalsector Nederland

Inhoud Convenant

- Een beschrijving van 'best practices' in de samenwerking tussen vertaalbureaus en zelfstandige vertalers
- Vier hoofdstukken:
 - 1. Uitgangspunten voor samenwerking
 - 2. Kwaliteit
 - 3. Technische achtergrond en middelen
 - 4. Tarieven, prijsstelling, betaling

Convenant: paragrafen uitgelicht

➤ Voorwoord:

Dit convenant verwoordt de *best practices* in de relatie tussen vertaalbureaus en zelfstandige vertalers. Het brengt goed opdrachtgeverschap van vertaalbureaus en goed opdrachtnemerschap van vertalers tot uitdrukking. De bepalingen uit het convenant moeten worden opgevat als aanbevelingen. Het onderschrijven van dit convenant gebeurt altijd op vrijwillige basis. Elk vertaalbureau c.q. elke vertaler kan het convenant geheel onderschrijven, of gedeeltelijk. In het laatste geval maakt het vertaalbureau of de vertaler gemotiveerd kenbaar van welke bepaling(en) wordt afgeweken op basis van het 'pas-toe-of-leg-uit' principe.

Convenant: paragrafen uitgelicht

➤ Introductie:

Dit convenant is opgesteld om daarin duidelijkheid en houvast te bieden. De opstellers zien dit als een kans om expliciet te beschrijven wat een zelfstandig vertaler mag verwachten van een vertaalbureau dat de standaarden van het convenant onderschrijft. En andersom.

Convenant: paragrafen uitgelicht

➤ 1.1 Contractuele relatie:

De raamovereenkomst en de aankooporder worden van kracht na aanvaarding door de vertaler. Vertaler en vertaalbureau kunnen onderhandelen over individuele bepalingen van de overeenkomst. Dat betekent dat het in principe mogelijk moet zijn om de raamovereenkomst aan te passen wanneer een individuele vertaler een voor beide partijen redelijk verzoek daartoe doet.

Convenant: paragrafen uitgelicht

➤ 1.2 Communicatie en overleg:

Het vertaalbureau en de vertaler voeren vooraf overleg over de opdracht, indien mogelijk en gewenst, waarbij de vertaler duidelijk aangeeft wat haar mogelijkheden zijn in termen van capaciteit (volume) versus de vereiste kwaliteit en de beoogde doorlooptijd (leveringstermijn). In deze context vraagt het vertaalbureau aan de vertaler niet meer dan verantwoord is en maakt zich hier ook sterk voor richting de opdrachtgever.

Het is een goede praktijk dat een vertaalbureau een opdracht eerst aan de meest geschikte vertaler aanbiedt en pas na een eventuele afwijzing een volgende vertaler benadert. Dit is helaas niet altijd mogelijk. Wanneer een vertaalbureau, om tijd te winnen, een opdracht aan meerdere vertalers tegelijk aanbiedt, meldt het dit aan de benaderde vertalers, bij voorkeur met een tijdsbestek waarbinnen de vertalers dienen te reageren. Deze transparantie voorkomt dat vertalers tijd besteden aan een zorgvuldige beoordeling van een opdracht terwijl die al vergeven blijkt te zijn.

Convenant: paragrafen uitgelicht

➤ 1.3 Onderaanneming en vervanging:

De vertaler is te allen tijde verantwoordelijk voor de door haar geleverde vertaling. Het staat de vertaler in principe vrij om de vertaling uit te besteden aan een andere vertaler ongeacht de reden daarvoor. Dit doet echter niets af aan de verantwoordelijkheid van de vertaler om ervoor te zorgen dat de uiteindelijk aan het vertaalbureau geleverde vertaling voldoet aan wat het vertaalbureau van de vertaler mag verwachten. Ter bevordering van de goede relatie kan de vertaler er in dat geval voor kiezen het vertaalbureau in te lichten over het feit dat zij een vervanger inschakelt. Voor de ingeschakelde vertaler gelden dezelfde voorwaarden en verplichtingen zoals overeengekomen tussen vertaalbureau en vertaler.

Convenant: paragrafen uitgelicht

➤ 1.5 Aanbestedingen (overheids)opdrachten: 1.5.1 Verplichtingen van het vertaalbureau

➤ Het vertaalbureau en de vertaler maken afspraken over de vergoeding vóór de gunning van de opdracht, namelijk wanneer de vertaler wordt verzocht aan de aanbesteding deel te nemen. Al kunnen het vertaalbureau en de vertaler vooraf afspraken maken over het tarief, het vertaalbureau en de vertaler zetten zich er gezamenlijk voor in te voorkomen dat tarieven inzet worden van de aanbesteding, aangezien dit zou leiden tot een neerwaartse spiraal ten aanzien van die tarieven.

Het vertaalbureau informeert de vertaler die aan de aanbesteding heeft deelgenomen binnen twee weken na ontvangst van de beslissing over de uitslag.

Convenant: paragrafen uitgelicht

➤ 1.5 Aanbestedingen (overheids)opdrachten:

1.5.2 Verplichtingen van de vertaler

De vertaler komt met het vertaalbureau bij het indienen van de documenten of het verlenen van toestemming voor het gebruik van haar gegevens overeen welke tarieven van toepassing zijn in geval het betreffende vertaalbureau de aanbesteding wint.

Als het betreffende vertaalbureau de aanbesteding wint, neemt de vertaler de inspanningsverplichting op zich om zich ter beschikking te stellen van dat vertaalbureau op basis van de bij het uitbrengen van de offerte (aanbesteding) overeengekomen vergoeding.

Convenant: paragrafen uitgelicht

➤ 1.6 Proefvertalingen:

De omvang van de proefvertaling bedraagt maximaal 300 woorden per specialisatie, tenzij het vertaalbureau 300 woorden duidelijk te weinig acht voor een goede beoordeling en daar goede gronden voor geeft of tenzij het bureau de vertaler betaalt voor de proefvertaling.

Het vertaalbureau geeft de vertaler binnen redelijke termijn altijd leerzame feedback over haar proefvertaling.

Convenant: paragrafen uitgelicht

➤ 2.2 Randvoorwaarden voor kwaliteit:

Het vertaalbureau draagt ertoe bij dat de vertaler kwalitatief hoogwaardig vertaalwerk kan leveren door:

- a. samen met de opdracht duidelijke instructies, indien aanwezig, te geven over de verlangde terminologie (terminologie database, termbase, TB), vertaalgeheugen (translation memory, TM), referentiegegevens, klantspecifieke terminologie en stijl;
- b. een realistische leveringsdatum (deadline) af te spreken met de opdrachtgever; en
- c. de vertaler de medewerking, overlegmogelijkheden en technische ondersteuning te bieden om de opdracht zo goed mogelijk uit te voeren.

Convenant: paragrafen uitgelicht

➤ 2.3 Verantwoordelijkheden vertaalbureau en vertaler:

Als de vertaler inhoudelijke vragen of opmerkingen over de opdracht bij het vertaalbureau neerlegt en niet tijdig een reactie hierop ontvangt, kan de vertaler de vertaling leveren tezamen met de desbetreffende vragen en/of opmerkingen. Op deze manier wordt de levering van de vertaling niet onnodig vertraagd. Het vertaalbureau accepteert dat de vertaler op dat moment nog niet bij machte is de betreffende problemen op te lossen.

Als de antwoorden van de klant alsnog binnenkomen, kunnen vertaalbureau en vertaler in goed overleg de vertaling alsnog aanpassen. Als dit extra werk voor de vertaler met zich meebrengt waarvoor een extra vergoeding gewenst is, overleggen de vertaler en het bureau tijdig over deze vergoeding, voordat dit extra werk wordt uitgevoerd. Als de mogelijkheid daartoe bestaat, kunnen vertaler en vertaalbureau ook besluiten de vertaling in portefeuille te houden in afwachting van de antwoorden van de klant, en een nieuwe leveringsdatum afspreken.

Convenant: paragrafen uitgelicht

➤ 2.4 Vertaling en revisie: vier-ogen-principe:

In het geval een klant een revisie door het vertaalbureau niet noodzakelijk acht, zal er over het algemeen sprake van zijn dat men specifieke (d.w.z. lagere) kwaliteitseisen stelt. Het is bijgevolg *best practice* dat een vertaalbureau de vertaler informeert in het geval dat een vertaalbureau geen revisie zal toepassen. Op aanvraag van de vertaler zal het vertaalbureau in ieder geval bij toekenning van de opdracht aan de vertaler laten weten of er na levering van de vertaling een revisieronde plaatsvindt.

Wanneer een klant afziet van revisie, ligt de eindverantwoordelijkheid voor de vertaling, zoals altijd, bij het vertaalbureau. Eventuele afhandeling van klachten verloopt zoals hieronder is beschreven in paragraaf 2.6.

Convenant: paragrafen uitgelicht

➤ 2.6 Omgaan met klachten:

Als de opdrachtgever een klacht uit over het eindproduct en/of het proces, dan is het in eerste instantie aan het vertaalbureau om de situatie in kaart te brengen. Als de klacht betrekking heeft op het werk van de vertaler, bespreekt het vertaalbureau de kwestie met de vertaler, en proberen beide partijen samen een oplossing te vinden. Hierbij worden de afspraken tussen bureau en vertaler over de gewenste kwaliteit en overige voorwaarden, de door het vertaalbureau geleverde informatie en hulpmiddelen, en de invulling door de vertaler van die afspraken in acht genomen. Als vertaalbureau en vertaler er onderling niet

Convenant: paragrafen uitgelicht

➤ 3.2 Gebruik van informatietechnologie :

Toelichting bij 3.2A:

In de toekomst zullen vertalers steeds meer werken in het webportaal en in de systemen van het vertaalbureau. Vertalers die dat wensen moeten in staat worden gesteld om een eigen vertaalgeheugen op te bouwen in alle gevallen waarin de vertrouwelijkheid dit niet onmogelijk maakt. Dit kan door het vertaalbureau de TM uit de tekst of de opgeschoonde versie van de vertaling te laten nasturen.

Convenant: paragrafen uitgelicht

➤ 4.1 Afspraken over tarieven:

Het vertaalbureau en de vertaler maken vooraf afspraken over het toepasselijke (standaard) tarief. Daarnaast kan sprake zijn van afspraken over de volgende tarieven:

- a. een minimumtarief voor opdrachten van geringe omvang;
- b. een tijdelijke korting om startende vertalers de kans te bieden het vak in de praktijk te leren via extra feedback en begeleiding door het vertaalbureau;
- c. een spoedtarief voor zeer urgente opdrachten c.q. opdrachten waar avond-, nacht- of weekendwerk voor nodig is om tijdig te kunnen leveren;
- d. kortingen op basis van hoge volumes;
- e. geheugenkortingen in verband met zogeheten '*fuzzy matches*', en
- f. alternatieve tariefafspraken voor buitengewone situaties.

De toepasselijke tarieven worden vastgelegd in de aankooporder.

Convenant: paragrafen uitgelicht

➤ 4.3 Facturering, betalingstermijn:

Het vertaalbureau maakt de betaling van de factuur van de vertaler niet afhankelijk van de betaling door de opdrachtgever van de achterliggende factuur van het vertaalbureau, d.w.z. geen toepassing van *Pay-When-Paid* en/of *Pay-If-Paid*.

Samenvattend (1):

- Vertaalbureaus en freelance vertalers die het Convenant onderschrijven, willen professioneel samenwerken op basis van gelijkwaardigheid en onafhankelijkheid.
- Het convenant is een standaard voor goede gebruiken (best practices) in de samenwerking tussen vertaalbureaus en vertalers. Het zijn geen juridische regels. Het is een gedragscode, een set van aanbevelingen of richtlijnen die partijen vrijwillig kunnen onderschrijven.
- Als vertaalbureau en/of vertaler kun je op je website, in de aftiteling van je e-mail en in andere communicatie-uitingen vermelden dat je het convenant onderschrijft. Als je een bepaalde regel of bepaalde regels niet kan/wil onderschrijven, dan kun je dit vermelden met een korte uitleg waarom je afwijkt van het convenant ('pas-toe-of-leg-uit').

Samenvattend (2):

- Het convenant gaat drie jaar gelden vanaf 1 november 2022, dus tot en met 31 oktober 2025. Daarna gaan de opstellende verenigingen opnieuw aan tafel om te overleggen waar aanpassingen of aanvullingen gewenst zijn. Mochten alle partijen al eerder tot aanpassing willen overgaan, dan zal het gesprek hierover uiteraard worden geopend.
- Mocht een vertaler of vertaalbureau zich niet houden aan een van de afgesproken goede gebruiken, dan informeren de partijen elkaar en gaan ook het gesprek aan met elkaar. Het maakt hierbij niet uit of de partij lid is van een van de opstellende verenigingen. Niet-leden die samenwerken met een partij die niet volgens het convenant handelt, kunnen de verenigingen wel daarover informeren.
- Een niet-officiële Engelse vertaling van het Convenant is te vinden op de website van SENSE: www.sense-online.nl

EINDE:
Dank jullie wel!

Discussie

Titia Meesters - Meesters Translations
t.meesters@meestra.nl

35